

Ks. dr hab. Tadeusz Stanisławski, prof. UZ
Katedra Prawa Administracyjnego i Finansowego
WPIA UZ

Zielona Góra, 5 stycznia 2019 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej
mgr Ilony Hajscewicz-Zimek
PRAWNE ASPEKTY WYRÓWNYWANIA SZANS EDUKACYJNYCH
W POLSKIM SYSTEMIE OŚWIATY,
Lublin 2019, ss. 519,
napisanej
pod kierunkiem dr hab. Magdaleny Pyter, prof. KUL

1. Ocena tematu i celu pracy

Autor rozprawy podjął się opracowania zagadnienia naukowego z dziedziny polityki oświatowej. Temat rozprawy doktorskiej należy zatem ocenić wysoko. Jest aktualny, wpisujący się w szerszy trend obecny we współczesnej nauce i ustawodawstwie, a stan badań pozostawia pole na wiele jeszcze oryginalnych opracowań tego typu.

Tytuł pracy stanowi niezbędne ograniczenie i doprecyzowanie tematu.

Doktorantka we Wstępie do rozprawy (s. 7) określa cel swoich badań jako *analizę obowiązujących przepisów prawa zapewniających dzieciom i młodzieży równy dostęp do edukacji*. Warto byłoby rozważyć przedstawienie bardziej pogłębionej metodologii badań poprzez sformułowanie precyzyjniejszych hipotez badawczych.

Analizując zamierzenia badawcze Doktorantki sygnalizowane we wstępie do rozprawy zauważa się zatrzymanie się na poziomie analizy obowiązujących rozwiązań prawnych w polskim systemie oświaty. Jest to zamierzenie niewątpliwie ambitne, zwłaszcza z cennym osadzeniem prowadzonych rozważań w kontekście historycznym. Można jednak odnieść

wrażenie, że Doktorantka zatrzymała się jakby „w pół kroku” przed przejściem do oceny analizowanych rozwiązań oraz ewentualnego sformułowania wniosków *de lege ferenda*. Przyjęcie dodatkowego kryterium badań w rodzaju: zasadność, skuteczność, efektywność czy choćby sama klasyfikacja rodzajów przyjętych sposobów wyrównywania szans edukacyjnych dałoby pracy wymiar opracowania zajmującego pewną pozycję w dyskusji naukowej. Oczywiście elementy te są zauważalne w recenzowanej rozprawie, postulaty *de lege ferenda* stanowią zaś swoiste podsumowania rozdziałów. Podkreślenie jednak problematyki badań w samym tytule ukierunkowałoby już przyszłego lektora.

Niezależnie od powyższych uwag, stanowiących raczej pole do naukowej dyskusji, niż merytoryczne zarzuty, wybór tematu oraz celu rozprawy należy ocenić bardzo wysoko i jest to ukłon nie tylko w stronę Doktorantki, ale i Promotora.

2. Struktura pracy

Prezentowana rozprawa doktorska składa się z czterech rozdziałów merytorycznych. Trzy pierwsze kończą się podsumowaniem w formie wyodrębnionych wniosków *de lege ferenda*, co jest metodologiczną zaletą i redakcyjnym ułatwieniem w lekturze.

Za kwestię dyskusyjną natomiast należy uznać na tym etapie:

- istnienie *de facto* dwóch rozdziałów wprowadzających w tematykę rozprawy – pierwszego i drugiego;
- sformułowanie tytułu pierwszego rozdziału traktujące wyłącznie o podstawach prawnych (polskich i międzynarodowych) prawa do nauki, gdy treść dotyczy również (a z punktu widzenia tezy pracy – przede wszystkim) barier w równych szansach edukacyjnych;
- drugi rozdział, traktujący o spełnianiu obowiązku edukacyjnego w polskim systemie prawnym, w takim brzmieniu trudno uzasadnić jego obecność w planie pracy – sugerowanym

rozwiązaniem byłoby znowu wskazanie jakiejś cechy tegoż obowiązku, sytuującej go w toku rozważań, np. powszechność obowiązku i wyjątki od tej zasady;

- tytuły dwóch kolejnych rozdziałów – już *stricte* merytorycznych – trzeci mówi o prawnym charakterze pomocy uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (czy nie o tym mówi cała praca?), zaś czwarty o regulacjach dotyczących przyznawania tylko pomocy materialnej uczniom na wyrównywanie ich szans edukacyjnych. Do rozważenia być może inny podział między tymi dwoma jednostkami redakcyjnymi – np. pomoc uczniom z różnorodnymi deficytami w jednym rozdziale oraz pomoc uczniom wybitnie uzdolnionym – w kolejnym, z uwzględnieniem różnorodnego charakteru rzeczowej pomocy.

Rozmiary rozdziałów są właściwe i uzasadnione przyjętą strukturą pracy oraz ich zawartością. Podział na mniejsze jednostki redakcyjne jest prawidłowy.

Niezależnie od powyższych uwag, struktura pracy jest prawidłowa, metodologicznie uporządkowana, odpowiadająca tematowi oraz tytułowi rozprawy i wyczerpująca z nadatkiem zamierzoną treść. W pełni zasługuje na akceptację.

3. Ocena źródeł i wykorzystanej literatury

Ogromnym atutem w tym zakresie jest systematyczna i kompletna kwerenda przeprowadzona przez Doktorantkę. Rzadko zdarzają się prace naukowe o tak bogatym materiale źródłowym, włącznie z obficie zebrany orzecznictwem sądowym. Materiał ten, będący wartością samą w sobie, może być jeszcze podstawą wielu owocnych i twórczych badań. Doktorantka we właściwy sposób następnie wykorzystwała też zgromadzone źródła prawa. Nie obyło się bez drobnych potknięć edytorskich, ale nie umniejszają one wartości pracy.

Źródła i literatura zebrane w pracy, są jedną z najmocniejszych stron rozprawy i w pełni zasługują na akceptację.

4. Treść, osiągnięcia i metody badawcze

Treść pracy odpowiada zamierzeniom przedstawionym w tytule, a zwłaszcza we wstępie do rozprawy.

Język jest prawidłowy, tok rozumowania poprawny i logiczny.

Jak zapowiedział już we wstępie Autorka: „W opracowaniu rozprawy zasadniczo zostanie wykorzystana metoda dogmatyczno-prawna, jak również metoda historyczno-prawna”. Do dyskusji pozostawić można następujące później wyjaśnienia, iż przez metodę historyczno-prawną rozumie się ukazanie historycznego kontekstu prezentowanych instytucji – jest to pogląd rozpowszechniony, który jednak trudno podzielić bez zastrzeżeń...

Zasygnalizowane we wstępie metody badawcze zostały wszakże następnie zastosowane w trakcie wywodu naukowego.

5. Wnioski końcowe

Pani mgr Ilona Hajscewicz-Zimek podjęła się zadania ambitnego, trudnego, nowatorskiego – i podołała temu zadaniu z sukcesem. Jej rozprawa stanowi nie tylko wystarczającą ze wszelkich miar postawę do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora nauk prawnych – może stanowić podstawę do dalszych prac naukowych.

Ogrom pracy włożony najpierw w zgromadzenie imponującego materiału źródłowego, a następnie w opracowanie go we właściwy metodologicznie sposób dobrze wróży na przyszłość.

Przedstawiona rozprawa doktorska jest samodzielny, twórczym i źródłowym opracowaniem wypełniającym lukę w nauce przedmiotu i może być przyczynkiem oraz przykładem kolejnych prac z tej dziedziny.

6. Konkluzja

Z pełnym przekonaniem stwierdzam, iż praca mgr Ilony Hajscewicz-Zimek całkowicie spełnia wymogi w odniesieniu do pracy doktorskiej, o jakich mowa w art. 13 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o tytule naukowym i stopniach naukowych oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 z późn. zm.), gdyż stanowi oryginalne i całościowe rozwiązanie zagadnienia naukowego z zakresu prawa w oparciu o własny trud badawczy, i w związku z tym postuluję o dopuszczenie Jej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Prof. dr hab. Stanisław...

